

**Гладилін В.М.**

**ПРО ТАК ЗВАНІ «ЛИЧИНИ» В  
МИСТЕЦТВІ  
ПАЛЕОЛІТИЧНОГО  
ПОСЕЛЕННЯ МІЗИН**

*Автор висловлює власне бачення змісту мізинських статуєток із бивня мамонта, пристаючи до думки тих дослідників, які вважають їх стилізованими жіночими фігурками.*

Мізинське палеолітичне поселення вже понад століття є невичерпним джерелом свідочств про різні сторони життя його мешканців. Не збідніло це джерело й після виходу в світ яскравої монографії С.М.Бібікова «Древнейший музыкальный комплекс из костей мамонта» (1981) – останнього в недавньому минулому масштабного дослідження на матеріалах цієї пам'ятки. Навпаки, в самій цій книзі присутня вказівка на «сюжет для невеличкого оповідання».

Аналізуючи мізинську антропоморфну пластику, С.М. Бібіков пише: «Оригинальные суждения о смысловом содержании мезинских антропоморфных скульптур высказал Я.А. Шаповал. Он обратил внимание, что на статуэтках графические изображения, размещенные на лицевых сторонах суживающихся кверху половинках фигурок, повторяются. На восьми статуэтках, то есть почти на половине общего числа найденных в давние годы статуэток, имеется свободное от плотной орнаментики, но оконтуренное поле, напоминающее внешним абрисом открытую книгу или, скорее, два сопряженных ромба. Внутри такого поля, всегда строго локализованного, постоянно встречаются два парных косонаправленных вверх, но не сливающихся в углах шеврона. От верхнего шеврона во всех случаях отходит лента, упирающаяся в закругленный конец фигурки. С этим достаточно сложным построением всегда связано его штриховое обрамление, иногда принимающее вид аккуратной отделки верхней половинки края фигурки. Ниже сопряжено-ромбовидного изображения обычно размещается женский знак, дополненный внутри штриховкой, или пучок штриховых линий. А.Д.Столяр видит в таком построении изображение грудной клетки как вместилища души. Я.А.Шаповал предлагает дешифровать этот комплекс начертаний как сильно стилизованное изображение людей, одетых в плотные меховые комбинезоны» (Бибиков 1981, с.28).

**Gladilin V.M.**

**ABOUT SO-CALLED «LICHINI»  
IN A BONE PLASTICITY OF  
PALEOLITHIC SETTLEMENT  
MEZIN**

Автор монографії ніяк не коментує ці дві такі несхожі дешифровки, хоча з підписів до рисунків композицій – «личини» (там само, рис.16-19), слід гадати, що він схиляється до пропозиції Я.А.Шаповала.

Здається все ж А.Д.Столяр ближче до істини, за винятком хіба дещо модернізованого визначення «личин» як «вмістилищ душі». Певно вони дійсно стилізовано зображують верхню частину торсу жінки зі з'єднаними під грудьми руками. Тобто, «два парных косонаправленных вверх, но не сливающихся в углах шеврона» в описі С.М.Бібікова зображують груди жінки й зімкнені під ними на череві руки, а «лента, упирающаяся в закругленный конец фигурки» – шию. Саме така позиція – поза ритуального танцю, за С.М.Бібіковим, – передана в більш реалістичних зображеннях жінок у палеолітичному мистецтві, зокрема на приведених ним зображеннях лосельського рельєфу й статуєток із Костьонок-1 і Гагарино (там само, рис.53-55). У такому тлумаченні нарізки на мізинських статуєтках вдало координуються з розміщеною нижче «ознакою статі» і тим самим остаточно знімають питання, що статуєтки, начебто, зображають «пташок» – думки, висловленої першими дослідниками Мізина, і яка ще й досі має прихильників.

Насамкінець доречно ще раз процитувати С.М.Бібікова: «независимо от объяснения изображений на сужающихся частях статуэток и на их лицевых частях, ясно одно, что начертания не являются декором, то есть элементом простого украшения фигурок. Их композиционное повторение, постоянное расположение в комбинации с женским знаком или пучкообразными вертикально направленными линиями и штриховым обрамлением свидетельствует о передаче какого-то совершенно определенного, устойчивого в своем графическом исполнении сюжета» (там само).

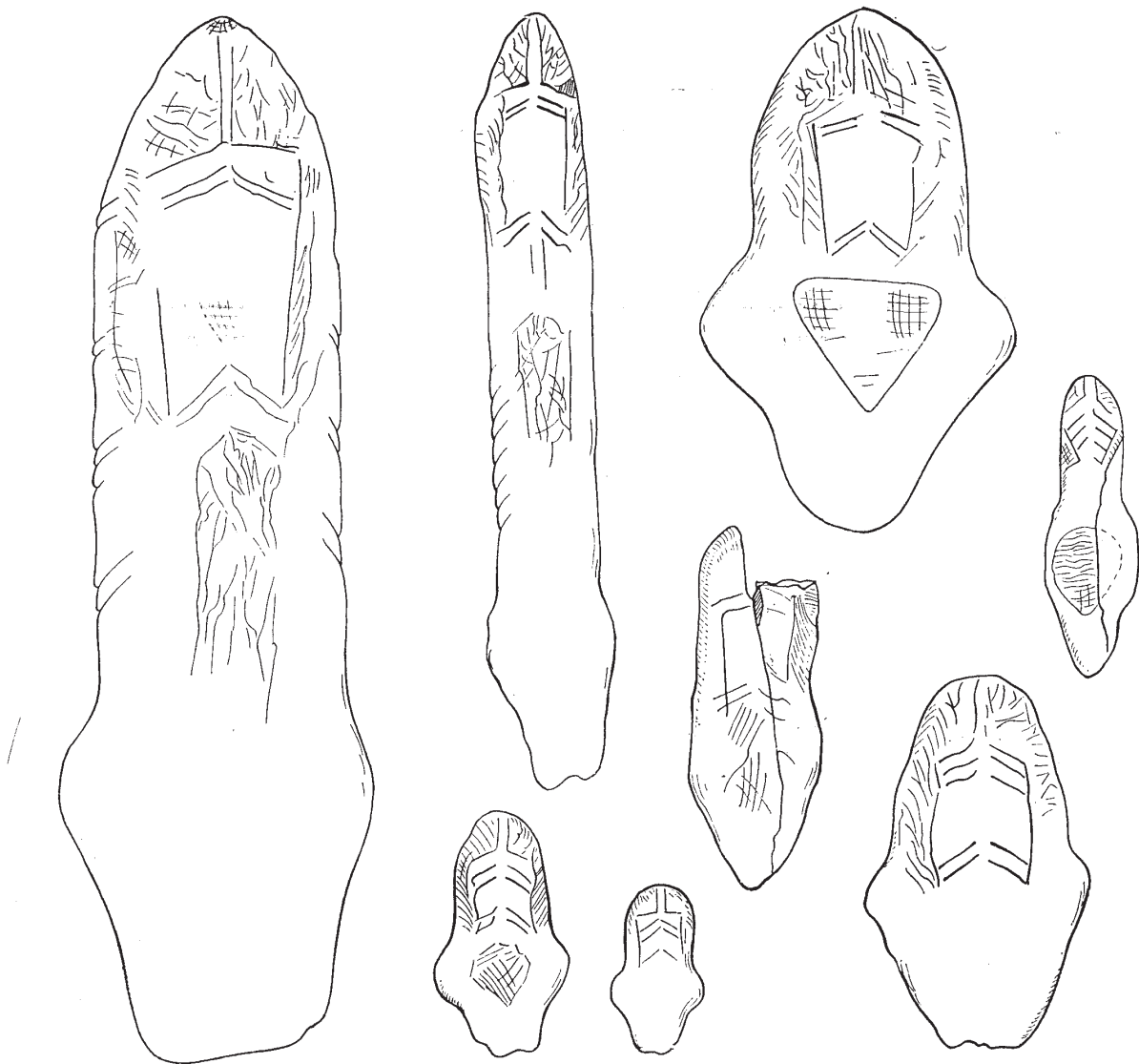
**ЛІТЕРАТУРА**

Бибиков С.Н. Древнейший музыкальный комплекс из костей мамонта,

Gladilin V.M.

**About so-called «личини» in a bone plasticity of Paleolithic settlement Mezin.**

So-called «личини» in a bone plasticity of Paleolithic settlement Mezin are images graphic representation Of a torso of the women with connected under a breast hands, that is, in pose of ritual damson S.N.Bibikov.



**Рис.1.** Зображення «личин» на мізинських антропоморфних статуетках (за С.М.Бібіковим).